Planowanie i odbiór

Bilans mocy, zapas i odbiór instalacji od wykonawcy.

- Planowanie zasilania serwerowni: bilans mocy, zapas, rozbudowa
- Odbiór instalacji od wykonawcy: lista kontrolna, pomiary, dokumenty

Planowanie zasilania serwerowni: bilans mocy, zapas, rozbudowa

□□ Poziom: średnio

□□ Dotyczy: serwerownia Zielonej, UPS 20 kVA, obwody 16 A i 32 A, redundancja N, N+1, 2N

□ Czas: ~60 min

Administrator nie projektuje instalacji, ale umie policzyć, ile prądu potrzebuje serwerownia, i opisać to wykonawcy tak, żeby dostał to, o co prosił. Pokazujemy, jak zebrać pobór mocy, ile zostawić zapasu, jak wybrać poziom redundancji i jak zapisać zamówienie. Wracamy tu przy rozbudowie szaf, zakupie UPS i każdej rozmowie z elektrykiem.

□□ Skróty użyte na tej stronie (15)

Skrót	Co znaczy
GPU	Graphics Processing Unit: karta graficzna, która liczy modele językowe wielokrotnie szybciej niż procesor
iDRAC	Zdalny kontroler zarządzania w serwerach Dell, pokazuje m.in. pobór mocy serwera
iLO	Zdalny kontroler zarządzania w serwerach HPE, pokazuje m.in. pobór mocy serwera
IPMI	Intelligent Platform Management Interface: standard, przez który administrator pyta kontroler BMC serwera o temperatury, napięcia i obroty wentylatorów
IT	Information Technology: dział albo praca związana z komputerami i infrastrukturą firmy
kVA	Kilowoltoampery: moc pozorna zasilacza UPS, określa, jaki sprzęt może on zasilić
kW	Kilowat: tysiąc watów, miara mocy; prawie cała moc pobrana przez serwery zamienia się w ciepło
N+1	Układ z rezerwą: jedno urządzenie więcej, niż potrzeba, więc awaria jednego nie zatrzymuje całości
PDU	Power Distribution Unit: listwa zasilająca w szafie rack, w droższych wersjach z gniazdami mierzonymi i wejściem na czujnik temperatury
PKN	Polski Komitet Normalizacyjny: instytucja, która wydaje polskie wersje norm i sprzedaje je w katalogu

Skrót	Co znaczy
SAP	Systeme, Anwendungen und Produkte in der Datenverarbeitung: niemiecki producent oprogramowania klasy ERP, właściciel silnika HANA i przejętego wcześniej Sybase ASE
SEP	Stowarzyszenie Elektryków Polskich: wydaje świadectwa kwalifikacyjne elektryków
SZR	Samoczynne Załączanie Rezerwy: przełącznik, który po zaniku sieci uruchamia agregat i przełącza na niego zasilanie (po angielsku ATS)
TCO	Total Cost of Ownership: całkowity koszt posiadania, czyli zakup, serwis i wymiany baterii w całym okresie użytkowania
UPS	Uninterruptible Power Supply: zasilacz awaryjny, podtrzymuje zasilanie urządzeń na czas zaniku napięcia z sieci

Z życia wzięte

> **Z ŻYCIA WZIĘTE**
>
> Czwartek, 11:30. Ola zgłasza, że potrzebuje dwóch serwerów z kartami graficznymi „na pilotaż", a pan Zbigniew pyta, czy da się je postawić od jutra i ile to będzie kosztować. Tomek otwiera tabliczki znamionowe i sumuje 3,3 kW na jeden serwer, ale na `gpu01` stojącym już od miesiąca PDU pokazuje 0,9 kW. Okazuje się, że planowanie na podstawie tabliczek zawyża potrzeby dwa albo trzy razy, a planowanie na podstawie pomiaru bez zapasu kończy się przepalonym zabezpieczeniem w dniu uruchomienia.

Skąd się wzięło

Pytanie „ile prądu potrzebuje serwerownia" nie jest nowe, ale przez lata odpowiadano na nie ostrożnie, czyli za dużo. W 1993 roku powstał Uptime Institute, który stworzył klasyfikację poziomów niezawodności centrów danych, Tier I do IV, oparte na tym, ile ma zapasów i czy da się je serwisować bez wyłączania [1]. W klasie III infrastrukturę można serwisować bez przerwy w pracy (concurrently maintainable), a w klasie IV jest odporna na pojedynczą awarię (fault tolerant) [1].

Te klasy wprowadziły język, którego używamy do dziś: N, N+1 i 2N. Opisujemy je niżej, a na tej stronie traktujemy jako narzędzie do rozmowy z wykonawcą, a nie jako cel certyfikacji.

Jak to działa

Rozwiń: jak to działa pod spodem

Krok 1: zbieramy pobór mocy

> **Pojęcie: moc znamionowa.** Moc zapisana na tabliczce urządzenia, czyli maksimum, jakie zasilacz jest w stanie dostarczyć. Prawdziwy pobór jest zwykle dużo niższy.

Mierzymy trzy wartości: średnią w typowym dniu, szczyt (na przykład przy starcie wszystkich maszyn) i moc znamionową. Źródła pomiaru to listwy PDU z pomiarem, wskazania serwerów (iDRAC, iLO i podobne, opisywane przez IPMI), wyświetlacz UPS i miernik cęgowy na obwodzie. Pomiar robimy w dniu zamknięcia miesiąca, bo wtedy `sql01` i klaster pracują najmocniej.

Rysunek 1. Bilans mocy szaf Zielonej: suma z tabliczek znamionowych wynosi 17,6 kW, szczyt zmierzony 10,4 kW, średnia 9 kW. Pionowe linie pokazują granicę UPS (18 kW) i granicę chłodzenia z zapasem N+1 (około 13 do 14 kW). (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

W tabeli widzimy dane poglądowe Zielonej. Wartości są przykładowe, a każda firma mierzy swoje.

Szafa	Zawartość	Średnia (kW)	Szczyt (kW)	Z tabliczek (kW)

R1	sieć: `fw01`, przełączniki	1,0	1,2	2,0
R2	`hv01`, `hv02`	2,6	3,0	5,0
R3	`bkp01` z półką dyskową	1,6	1,8	3,2
R4	`ora01`, `hana01`	2,4	2,8	4,6
R5	pozostały sprzęt	1,4	1,6	2,8
R6	pusta	0	0	0
Razem		9,0	10,4	17,6

Krok 2: przeliczamy na prąd i obwody

Prąd w obwodzie jednofazowym 230 V to moc dzielona przez napięcie. Szafa R2 przy 2,6 kW pobiera 11,3 A, a przy szczycie 3,0 kW około 13 A. Obwód 16 A ma przy zasadzie 80 procent obciążalność 12,8 A (2,94 kW), więc szczyt R2 już ją przekracza.

Wniosek jest prosty: dla R2 w razie awarii jednego toru drugi tor 16 A ma za mało zapasu i dlatego prosimy o obwody 32 A albo o rozdzielenie `hv01` i `hv02` na dwie szafy. To właśnie ten rodzaj wniosku daje planowanie z liczbami, a nie z przeczuciem.

Krok 3: UPS i zapas

UPS Zielonej ma 20 kVA, czyli przy współczynniku mocy 0,9 około 18 kW mocy czynnej, co przy 9 kW daje obciążenie połowy. Reguła praktyczna mówi, żeby UPS nie pracował stale powyżej 70 do 80 procent mocy, bo tracimy zapas na szczyty i rozbudowę. Tu zapas jest duży, ale nie za darmo: baterie muszą być dobrane do czasu, jakiego potrzebujemy.

Czas, którego potrzebujemy na baterii, wynika z planu wyłączania, a nie z dostępnego sprzętu. Dla Zielonej plan wyłączania trwa około 14 minut (3 minuty czekania i 11 minut pracy skryptu), więc docelowo prosimy o 15 do 20 minut przy 9 kW i uwzględniamy zużycie baterii do 80 procent. Jak to zmierzyć i skonfigurować, opisuje strona Monitoring zasilania i łagodne wyłączanie: UPS, NUT, Zabbix.

Krok 4: chłodzenie jest granicą

Każdy wat zużyty przez serwer zamienia się w ciepło, więc bilans mocy zasilania i chłodzenia to jeden bilans. Zielona ma dwie klimatyzacje po 15 kW chłodzenia w układzie N+1, co znaczy, że

po awarii jednej druga musi udźwignąć całość. Z uwzględnieniem strat UPS i oświetlenia granica obciążenia IT wynosi około 13 do 14 kW, czyli mniej niż moc UPS.

Wynika z tego ważna rzecz: zapełnienie szafy R6 serwerami o poborze 2,5 kW podniosłoby średnią do 11,5 kW, a szczyt do około 13 kW, czyli tuż pod granicą chłodzenia. Planujemy więc rozbudowę, patrząc na obie strony naraz.

Krok 5: redundancja N, N+1, 2N

> **Pojęcie: N, N+1, 2N.** N to liczba jednostek potrzebna do obsłużenia obciążenia, na przykład UPS-ów albo klimatyzacji. N+1 to jedna dodatkowa jednostka zapasu. 2N to pełny drugi, niezależny zestaw.

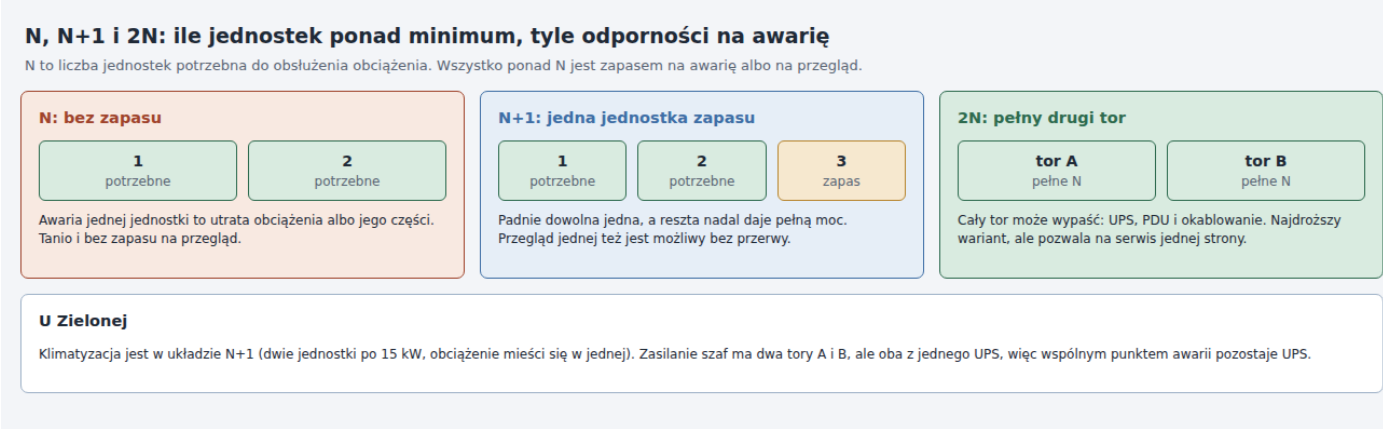

Rysunek 2. Trzy poziomy redundancji: N bez zapasu, N+1 z jedną jednostką zapasu i 2N z pełnym drugim torem. Warto zauważyć, że większy zapas oznacza wyższy koszt, ale też możliwość serwisu bez przerwy. (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

U Zielonej klimatyzacja pracuje w układzie N+1, a zasilanie szaf ma dwa tory A i B, ale oba z jednego UPS. Wspólnym punktem awarii pozostaje więc UPS i jego bateria. Mamy trzy wyjścia: zostać przy jednym UPS i zaakceptować ryzyko, dołożyć drugi UPS (tor B z niego) albo zasilić tor B bezpośrednio z sieci, co daje ochronę przed awarią UPS, ale bez baterii na tym torze.

Krok 6: rozbudowa

Na zapas wzrostu przyjmujemy zwykle od 30 do 50 procent na trzy do pięciu lat, ale liczbę dobieramy do planów firmy. Zielona ma wolną szafę R6 i planuje pilotaże GPU i SAP, więc zapas liczymy z góry dla R6 i przygotowujemy w rozdzielnicy wolne wyłączniki, a w korytach wolne

miejsce na kable. Dobry projekt pozwala dołożyć UPS i baterie bez wymiany rozdzielnicy.

Jak opisujemy zamówienie

Zamówienie jest dokumentem, który dostaje wykonawca, więc zapisujemy je w tabeli: parametr, wymaganie i sposób sprawdzenia. Przykład dla Zielonej:

Parametr	Wymaganie	Jak sprawdzamy
Obciążenie IT	średnio 9 kW, szczyt 10,4 kW, zapas rozbudowy do 13 kW	zapis w ofercie i protokół pomiaru poboru
UPS	online (VFI), 20 kVA, PF co najmniej 0,9, 3/3 400 V	karta katalogowa, tabliczka
Czas podtrzymania	co najmniej 15 min przy 9 kW dla baterii z 80 procentami pojemności	tabela producenta, próba po montażu
Baterie	VRLA klasy 10 lat albo LiFePO4, w osobnej szafie	karta ogniw, data produkcji
Bypass	statyczny i serwisowy	protokół uruchomienia
Tory zasilania	A i B z osobnych wyłączników, najlepiej z osobnych sekcji	schemat, oględziny
Obwody szaf	16 A, a dla R2 i R4 32 A	schemat, pomiary
Zabezpieczenia	selektywność od RS do obwodu szafy, ogranicznik przepięć T1+T2 w RG i T2 w RS	tabele selektywności, karty katalogowe
PDU	z pomiarem i SNMP, opisane A i B	karta katalogowa, test odczytu w Zabbixie
Monitoring	karta sieciowa UPS z SNMP, styk „praca na baterii" do `wej01`	test alarmów
Dokumentacja	schematy powykonawcze, protokoły pomiarów, instrukcja przełączania bypassu	lista kontrolna z następnej strony
Termin	poza zamknięciem miesiąca i poza okresem od 15 listopada do 6 stycznia	harmonogram w umowie
Serwis	przegląd roczny UPS, reakcja w ciągu jednego dnia roboczego, baterie na stanie	umowa serwisowa

Kosztorys w kategoriach

Nie podajemy cen, bo zmieniają się szybciej niż książka. Do budżetu wpisujemy kategorie i pytamy o każdą osobno.

- UPS: jednostka, szafa baterii, baterie, karta sieciowa, bypass serwisowy.
- Rozdzielnica i aparaty: obudowy, wyłączniki, ograniczniki przepięć, szyny wyrównawcze, opisy.
- Okablowanie: przewody do szaf, korytka, uziemienie.
- PDU: listwy A i B dla każdej szafy, z pomiarem.
- Opcjonalnie agregat i SZR, razem z fundamentem, zbiornikiem i serwisem.
- Praca: montaż, uruchomienie, pomiary i próby, dokumentacja, szkolenie administratorów.
- Koszty w czasie: przeglądy roczne, wymiana baterii co kilka lat, utylizacja zużytych ogniw.

Warto zestawić koszt całkowity (TCO) na dziesięć lat, a nie tylko cenę zakupu. Baterie litowe kosztują więcej na początku, ale rzadziej się je wymienia, co zmienia rachunek.

Co sprawdzamy u wykonawcy

- Obliczenia bilansu mocy w ofercie: z podaniem założeń, a nie samą liczbę kVA.
- Zapas na rozbudowę policzony i zapisany, a nie obiecany ustnie.
- Rozbieżności między ofertą a zamówieniem (typ UPS, czas podtrzymania, obwody 32 A) wyjaśnione na piśmie, zanim podpiszemy umowę.
- Harmonogram prac z oknem wyłączenia i planem awaryjnym: kto zasila serwerownię w czasie przełączania.
- Wymagania operatora: czy moc umowna się zgadza, czy potrzebna jest zmiana przyłącza i jaki ma termin.
- Pytania, które zadajemy: co się stanie z naszymi serwerami podczas prac? Czy da się zrobić je etapami, jeden tor naraz?

Mity i sprostowania

Obiegowa wersja	Jak jest naprawdę
Moc ze wszystkich tabliczek trzeba zsumować	Suma tabliczek jest górną granicą, której serwery prawie nigdy nie dotykają, a pomiar daje realny obraz
Większy UPS jest zawsze lepszy	Zbyt duży UPS pracuje przy niskim obciążeniu i ma gorszą sprawność, a koszt rośnie
N+1 oznacza, że mamy wszystko zdublowane	N+1 to jedna zapasowa jednostka, a nie dwa pełne zestawy. Pełne zdublowanie to 2N
Dwa tory A i B to pełna redundancja	Tylko jeśli oba są niezależne, także od UPS w górę

Obiegowa wersja	Jak jest naprawdę
Zapas wystarczy na zawsze	Obciążenie rośnie, więc zapas planujemy na trzy do pięciu lat i sprawdzamy co roku

Oś czasu

Data	Wydarzenie
1993	Powstaje Uptime Institute
2021	Od 3 lipca uprawnienia SEP są ważne pięć lat, więc sprawdzamy ich datę u wykonawcy [2]

Wątek polski

Przy planowaniu prądu spotykamy w Polsce kilka rzeczy lokalnych: warunki przyłączenia i moc umowną ustala operator sieci dystrybucyjnej, instalację projektuje i wykonuje osoba z uprawnieniami SEP, a okresowe kontrole instalacji nakłada Prawo budowlane [2]. Dla centrów danych istnieje europejska seria EN 50600, a to, czy i w jakich wydaniach jest dostępna po polsku, sprawdzamy w katalogu PKN.

Gdy w ofercie pada słowo Tier, pytamy, czy to certyfikat Uptime Institute, czy własna nazwa wykonawcy. Nie znaleźliśmy udokumentowanego polskiego wynalazku w tej dziedzinie.

Częste błędy

Objaw	Przyczyna	Co robimy
Po dołożeniu serwerów zabezpieczenie wyłącza obwód	planowanie bez zapasu, szczyt wyższy od średniej	mierzymy szczyt i dobieramy obwód z zapasem
UPS pracuje blisko pełnego obciążenia	brak zapasu na rozbudowę	mierzymy obciążenie, planujemy drugi UPS
Klimatyzacje nie nadążają, mimo że UPS ma zapas	planowanie tylko po stronie zasilania	liczymy chłodzenie razem z zasilaniem
Zamówiono UPS „20 kVA", ale PF jest 0,7	brak mocy czynnej w zamówieniu	wpisujemy kW i PF
Plan wyłączania dłuższy niż czas baterii	czas liczony dla nowych baterii	liczymy dla 80 procent pojemności

□□ Ćwiczenia

1. Dwa serwery GPU mają łącznie na tabliczkach 6,6 kW, a pomiar jednego pokazuje 0,9 kW. Jaką moc zakładamy do planowania?

Odpowiedź

Dla jednego serwera zakładamy średnio 0,9 kW i szczyt zmierzony przy pełnym obciążeniu GPU (zmierzony, a nie z tabliczki), na przykład 1,5 do 2 kW. Dla dwóch to 3 do 4 kW, a nie 6,6 kW.

1. UPS ma 20 kVA i PF 0,9, a obciążenie to 9 kW. Przy jakim obciążeniu osiągniemy granicę 80 procent mocy?

Odpowiedź

Moc czynna to 18 kW, a 80 procent to 14,4 kW. Zapas wynosi więc 5,4 kW, ale granicą będzie wcześniej chłodzenie, około 13 do 14 kW.

1. Szafa pobiera 3,3 kW przy 230 V. Czy wystarczy obwód 16 A w układzie A i B, gdy zawiedzie jeden tor?

Odpowiedź

3300 W podzielone przez 230 V daje 14,3 A, a 80 procent obciążalności obwodu 16 A to 12,8 A. Nie wystarczy, więc prosimy o obwody 32 A albo przenosimy część sprzętu.

Powiązane: Od przyłącza do zasilacza serwera: rozdzielnica, zabezpieczenia, tory A i B, UPS: topologie, dobór i baterie, Odbiór instalacji od wykonawcy: lista kontrolna, pomiary, dokumenty, Serwerownia Zielonej: gdzie stoją czujniki i dokąd płyną alarmy

Źródła:

1. Data Center Knowledge, „Understanding Uptime and Data Center Tier Levels": datacenterknowledge.com
2. Prawo budowlane, art. 62: lexlege.pl

Odbiór instalacji od wykonawcy: lista kontrolna, pomiary, dokumenty

Poziom: średnio

Dotyczy: odbiór instalacji zasilania serwerowni, PN-HD 60364-6, uprawnienia SEP, UPS i rozdzielnice

Czas: ~60 min

Podpis na protokole odbioru oznacza, że od tej chwili instalacja jest nasza razem z jej wadami. Pokazujemy, co sprawdzamy przed podpisem: dokumenty, pomiary, próby UPS i torów A i B, etykiety, gwarancję. Wracamy tu przy każdym odbiorze nowej instalacji, wymianie UPS i dołożeniu obwodów.

Skróty użyte na tej stronie (6)

Skrót	Co znaczy
IEC	International Electrotechnical Commission: międzynarodowa organizacja, która wydaje normy elektrotechniczne, np. IEC 60751 dla czujników Pt100
PDU	Power Distribution Unit: listwa zasilająca w szafie rack, w droższych wersjach z gniazdami mierzonymi i wejściem na czujnik temperatury
PKN	Polski Komitet Normalizacyjny: instytucja, która wydaje polskie wersje norm i sprzedaje je w katalogu
SEP	Stowarzyszenie Elektryków Polskich: wydaje świadectwa kwalifikacyjne elektryków
SZR	Samoczynne Załączanie Rezerwy: przełącznik, który po zaniku sieci uruchamia agregat i przełącza na niego zasilanie (po angielsku ATS)
UPS	Uninterruptible Power Supply: zasilacz awaryjny, podtrzymuje zasilanie urządzeń na czas zaniku napięcia z sieci

Z życia wzięte

Z ŻYCIA WZIĘTE

Piątek, 14:20. Wykonawca kończy prace przy nowej rozdzielnicy serwerowni, kładzie na biurku Tomka teczkę i mówi „to wszystko, możemy podpisać". W protokole pomiarów Tomek zauważa, że przyrząd miał świadectwo wzorcowania ważne do zeszłego roku, a numery obwodów w rozdzielnicy (Q22) nie zgadzają się ze schematem (Q21). Zamiast podpisywać, prosimy o poprawienie dokumentów i pokazanie próby UPS pod obciążeniem, która w teczce w ogóle się nie znalazła.

Skąd się wzięło

Odbiór instalacji elektrycznej opiera się na pomiarach, a pomiary oporu izolacji mają dłuższą historię niż większość norm. W 1889 roku Sydney Evershed i Ernest Vignoles zbudowali przenośny miernik rezystancji izolacji z ręczną prądnicą, która dawała napięcie wystarczające do pomiaru w zakresie megaomów [1]. Od nazwy „Megaohm Meter" pochodzi słowo megger, które do dziś służy elektrykom jako nazwa takiego przyrządu [1].

Dziś odbiór wynika z norm, w Polsce z serii PN-HD 60364, której część 6 opisuje sprawdzanie instalacji przed oddaniem do użytku i w czasie eksploatacji [2]. Nie czytamy normy od deski do deski, ale wiemy, jakich pomiarów i protokołów żądamy, i umiemy odróżnić protokół kompletny od niekompletnego.

Jak wygląda odbiór

Odbiór ma kilka kroków. Pierwszy to zamówienie, które opisujemy na stronie Planowanie zasilania serwerowni: bilans mocy, zapas, rozbudowa, a ostatni to podpis protokołu.

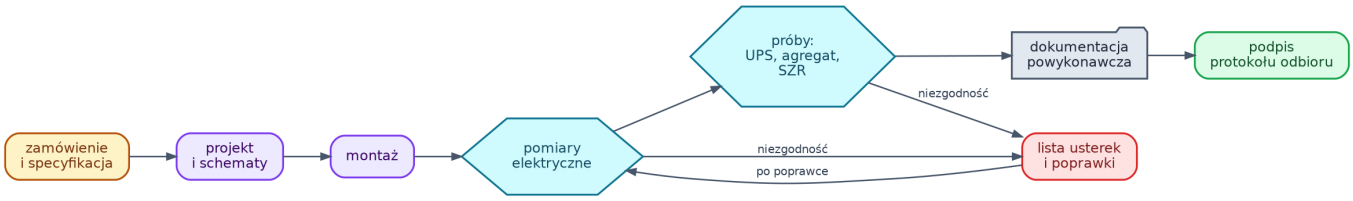

Rysunek 1. Przebieg odbioru: od specyfikacji, przez montaż, pomiary i próby, do dokumentacji i podpisu. Warto zauważyć pętlę poprawek: każda niezgodność wraca do wykonawcy i pomiary powtarzamy po naprawie. (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

Kolejność ma znaczenie. Najpierw dokumenty, bo bez nich nie wiemy, co sprawdzamy. Potem oględziny, bo oko widzi to, czego pomiar nie złapie. Dopiero potem pomiary i próby, a na końcu usterki i podpis.

Dokumenty

> **Pojęcie: dokumentacja powykonawcza.** Komplet rysunków i opisów, który pokazuje instalację taką, jaka została zbudowana, a nie taką, jaka była zaplanowana. Różnice między projektem a stanem faktycznym wpisuje wykonawca na czerwono.

Prosimy o schemat jednokreskowy z numerami obwodów, schematy rozdzielnic, plan trasy kabli, karty katalogowe urządzeń, deklaracje zgodności i instrukcje (UPS, rozdzielnica, PDU, agregat). Komplet jest w wersji papierowej i elektronicznej, żebyśmy mogli wrzucić go do naszej dokumentacji, a nie zostawić w szafie wykonawcy.

Pomiary i protokoły

Instalację odbiera się pomiarami, a nie oględzinami. Podstawowe pomiary opisuje strona Pomiary ochronne, a tu zbieramy te, o które prosimy w odbiorze.

Pomiar	Co sprawdza	Wartość graniczna, o którą pytamy
Rezystancja izolacji	czy przewody są szczelne i nieuszkodzone	napięcie próby 500 V prądu stałego, wynik powyżej 1 MΩ dla obwodów do 500 V [3]
Ciągłość przewodów ochronnych	czy uziemienie szafy naprawdę dochodzi do szyny	zapis wyniku dla każdej szafy
Impedancja pętli zwarcia	czy wyłącznik zadziała dostatecznie szybko przy zwarciu	wyłączenie w czasie wymaganym przez normę, dla obwodów końcowych 230 V zwykle 0,4 s
Test wyłączników RCD	czy wyłączają przy właściwym prądzie i czasie	czas wyłączenia przy prądzie znamionowym zwykle do 300 ms, a przy prądzie pięciokrotnie większym do 40 ms
Prąd upływu przy obciążeniu	czy serwery nie zbliżają się do progu wyłącznika	zapis wartości, najlepiej przy normalnym obciążeniu
Rezystancja uziemienia	czy uziemienie jest dostatecznie dobre (zwłaszcza w układzie TT)	wartość z protokołu

W protokole szukamy czterech rzeczy: daty i miejsca pomiaru, nazwy i numeru przyrządu ze świadectwem wzorcowania, wyników dla każdego obwodu (a nie jednej wartości zbiorczej) oraz

podpisu osoby z uprawnieniami. Wartości graniczne w tabeli to typowe wartości z normy, a ich interpretacja należy do osoby z uprawnieniami. My pytamy, na jakiej podstawie wynik uznano za dobry.

Kwalifikacje wykonawcy

Wykonawca musi pokazać uprawnienia osób, które pracowały przy instalacji i które podpisały pomiary. Chodzi o świadectwa kwalifikacyjne SEP grupy 1 (sieci i urządzenia elektroenergetyczne) w zakresie eksploatacji albo dozoru. Od 3 lipca 2021 roku są ważne pięć lat, a stare świadectwa bezterminowe wygasły 3 lipca 2026 roku [4].

Prosimy o kopię świadectwa z datą ważności i sprawdzamy, czy nie wygasła. Czym są uprawnienia i kto ich potrzebuje, opisuje strona Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje, a zasady prac przy urządzeniach strona Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych.

Próba UPS

Karta katalogowa mówi, co UPS potrafi, a próba pokazuje, co potrafi u nas. Prosimy o próbę z obciążeniem zbliżonym do rzeczywistego: albo z prawdziwymi serwerami, albo z obciążeniem zastępczym (load bank), przez czas, który pokazuje spadek napięcia baterii. Wynik zapisujemy i porównujemy z czasem z tabeli producenta.

Podczas próby sprawdzamy kilka rzeczy naraz: przejście na baterie przy odłączeniu zasilania (serwery nie mrugają), czas pracy na baterii, powrót do sieci, przełączenie na bypass statyczny i serwisowy, alarmy karty sieciowej i odczyt w Zabbixie. Próbę planujemy w oknie serwisowym, z aktualnymi kopiami zapasowymi i zgodą pani Haliny, bo to jej księgowość zatrzymamy, jeśli coś pójdzie nie tak.

Próba torów A i B

Wyłączamy najpierw tor A wyłącznikiem w rozdzielnicy i patrzymy, czy wszystkie serwery działają dalej, potem włączamy A i wyłączamy B. Jeśli któryś serwer gaśnie, jego zasilacze są wpięte w jeden tor albo jeden z zasilaczy nie działa. Taka próba w jednym popołudniu wykrywa błędy, których żadna dokumentacja nie pokaże.

Próbę robimy w oknie serwisowym, po sprawdzeniu, że kopie zapasowe są świeże, a klaster jest zdrowy. Do notatki zapisujemy, które serwery miały problem, i naprawiamy je przed podpisem.

Próba agregatu i SZR

Jeśli jest agregat, prosimy o próbę przełączenia pod obciążeniem: odłączamy zasilanie z sieci i mierzymy czas do przejęcia przez agregat, zachowanie UPS i powrót na sieć. Sprawdzamy, że klimatyzacje wstają po przełączeniu, a paliwo jest w zbiorniku. Opis agregatu i SZR jest na stronie PDU, agregat, SZR i ochrona przed przepięciami.

Etykiety i oznaczenia

Każdy wyłącznik w rozdzielnicy ma etykietę z numerem obwodu i nazwą szafy. Każdy przewód ma tę samą etykietę na obu końcach, a tory A i B różnią się kolorem albo znacznikiem. Na rozdzielnicy wisi aktualny schemat, a przy UPS instrukcja przełączania bypassu. Po odbiorze etykiety są dla nas ważniejsze niż wszystko inne, bo w nocy nikt nie będzie szukał dokumentacji.

Gwarancja i serwis

Prosimy o piśmie o okresie gwarancji na instalację, UPS i baterie, o kontakt do serwisu i czas reakcji. Umowa serwisowa obejmuje zwykle przegląd roczny UPS z pomiarem baterii. Zapytamy, kto trzyma baterie na stanie i jak szybko ruszy po awarii.

Szkolenie

Na koniec prosimy o godzinę szkolenia dla nas: gdzie jest wyłącznik awaryjny, jak przełączyć bypass, jak odczytać alarm UPS i do kogo dzwonimy. Tomek nagrywa to krótkim filmem i wrzuca do dokumentacji.

Co sprawdzamy u wykonawcy

Punkt	Co sprawdzamy	Dowód
Dokumentacja	schemat jednokreskowy zgodny ze stanem faktycznym, numery obwodów takie same wszędzie	rozdzielnica, schemat, etykiety przewodów
Zgodność z zamówieniem	UPS 20 kVA online, PF, czas podtrzymania, bypass, PDU, obwody 16 i 32 A	karta katalogowa, tabliczki, oględziny
Uprawnienia	świadectwa SEP osób wykonujących i podpisujących pomiary, ważne w dniu prac	kopie świadectw z datą ważności
Pomiary	izolacja, ciągłość, pętla zwarcia, RCD, prąd upływu, każdy obwód osobno	protokół z przyrządem i podpisem

Punkt	Co sprawdzamy	Dowód
Przyrząd pomiarowy	świadectwo wzorcowania ważne w dniu pomiaru	numer przyrządu w protokole
UPS	próba z obciążeniem, czas pracy na baterii, przełączenie na bypass	zapis próby
Tory A i B	po wyłączeniu jednego toru wszystko działa	zapis próby, lista serwerów
Agregat i SZR	czas przełączenia, praca UPS z agregatem, klimatyzacja po przełączeniu	zapis próby
Monitoring	alarmy UPS i styk „praca na baterii" docierają do Zabbixa i do `wej01`	test alarmów
Etykiety i oznaczenia	wyłączniki, przewody, tory A i B, bypass	oględziny
Serwis i gwarancja	okres, kontakt, czas reakcji, baterie na stanie	umowa, pismo

Pytania, które zadajemy: kto odpowiada za usterkę wykrytą po podpisie? Jak długo trzyma się części zamienne? Czy w razie zmian w instalacji ktoś zaktualizuje schemat?

Czerwone flagi

- Protokół pomiarów z jedną wartością „dla całej instalacji" zamiast wyników dla obwodów.
- Brak numeru przyrządu i świadectwa wzorcowania.
- Uprawnienia osób, których nikt nie umie wskazać palcem.
- Odmowa próby UPS „bo to ryzykowne": ryzykowne jest oddanie instalacji bez próby.
- Dokumentacja, która ma „dojść później".
- Naciski na szybki podpis: „potem uzupełnimy".

Mity i sprostowania

Obiegowa wersja	Jak jest naprawdę
Jak jest protokół z pomiarów, to instalacja jest w porządku	Protokół mówi, że pomiar wykonano, a nie że instalacja jest dobra. Czytamy wyniki i pytamy o podstawę
UPS sprawdziło się w fabryce, więc próba u nas niepotrzebna	Próba u nas wykrywa błędy montażu i ustawień, których fabryka nie widziała
Odbiór kończy współpracę z wykonawcą	Odbiór otwiera okres gwarancji i serwisu, więc dobrze mieć zapisane zasady

Obiegowa wersja	Jak jest naprawdę
Wystarczy wykonawcy ufać	Zaufanie jest ważne, ale odbiór opieramy na dokumentach i próbach
Uprawnienia SEP są bezterminowe	Od 3 lipca 2021 roku są ważne pięć lat [4]

Oś czasu

Data	Wydarzenie
1889	Evershed i Vignoles budują przenośny miernik izolacji
1903	Rejestracja znaku towarowego Megger
3 lipca 2021	Świadectwa SEP ważne pięć lat
3 lipca 2026	Wygasają stare bezterminowe świadectwa

Wątek polski

Za polskie wymagania odpowiada kilka aktów prawnych. Prawo energetyczne określa uprawnienia osób pracujących przy urządzeniach i instalacjach energetycznych, a w art. 54 ust. 1aa wprowadza pięcioletni termin ważności świadectw [4]. Prawo budowlane w art. 62 nakazuje okresowe kontrole instalacji elektrycznych i piorunochronnych co najmniej raz na pięć lat [5].

Polskie normy to seria PN-HD 60364, a część 6 dotyczy weryfikacji, czyli odbioru instalacji [2]. Stowarzyszenie Elektryków Polskich (SEP) prowadzi egzaminy kwalifikacyjne i wydaje świadectwa. Nie znaleźliśmy udokumentowanego polskiego wynalazku, który zmienił historię pomiarów.

Częste błędy

Objaw	Przyczyna	Co robimy
Po podpisie okazuje się, że numeracja obwodów jest błędna	brak sprawdzenia dokumentów z rozdzielnicą	porównujemy schemat z rozdzielnicą przed podpisem
UPS wyłącza się po 6 minutach zamiast 15	brak próby pod obciążeniem	żądamy próby przed podpisem, a po fakcie reklamujemy
Po wyłączeniu toru A gaśnie jeden serwer	oba zasilacze w jednym torze	przepinamy i powtarzamy próbę

Objaw	Przyczyna	Co robimy
Protokół bez wyników obwodów	skrót w dokumentach	żądamy protokołu z wynikami dla każdego obwodu
Alarm UPS nie dociera do Zabbixa	nie wykonano testu monitoringu	wykonujemy test razem z wykonawcą

□□ Ćwiczenia

1. W protokole jest napisane „rezystancja izolacji: OK". Czego brakuje?

Odpowiedź

Wartości dla każdego obwodu, napięcia próby, daty, numeru przyrządu ze świadectwem wzorcowania i podpisu osoby z uprawnieniami. „OK" bez liczb nie jest wynikiem.

1. Przed odbiorem wykonawca pokazuje świadectwo SEP wydane w 2019 roku bez daty ważności. Co sprawdzamy?

Odpowiedź

Świadectwa wydane przed zmianą przepisów były bezterminowe, ale wygasły 3 lipca 2026 roku. Prosimy o aktualne świadectwo z datą ważności.

1. Podczas próby toru A gaśnie jeden serwer. Czy odbieramy instalację?

Odpowiedź

Nie, dopóki nie wyjaśnimy przyczyny. Najczęściej oba zasilacze są wpięte w ten sam tor, więc przepinamy kabel i powtarzamy próbę.

Powiązane: Od przyłącza do zasilacza serwera: rozdzielnica, zabezpieczenia, tory A i B, UPS: topologie, dobór i baterie, Planowanie zasilania serwerowni: bilans mocy, zapas, rozbudowa, Pomiary ochronne, Regulacje prawne

Źródła:

1. en.wikipedia.org: Megger
2. en.wikipedia.org: IEC 60364, część 6: weryfikacja instalacji oraz katalog PKN, w którym sprawdzamy aktualne wydania PN-HD 60364

3. RS Components, „Insulation resistance testing", tabela z IEC 60364-6: rs-online.com
4. Prawo energetyczne, art. 54: isap.sejm.gov.pl
5. Prawo budowlane, art. 62: lexlege.pl